

לקט אמרים

אחת עשר טורים | 1234567

חלק שני

אוצר החכמה

עליות וידיות

אמר בזה הלשון: "ובזה טועים החתדים הרבה שפתאים נדמה להם שנפלו מעבודת השי"ת. ובאמת אין זה נפילה כלל, רק מחתמת לצוריכים לעלות מדריגה למדרגה ואו מתחוררים ומתגברים הקלייפות מחדש שהם התאות והבלבולים והדמיונות והמחשבות והמניעות. על כן צריכים להתגבר בכל פעם מחדש, לחזור ולהזכיר ולשבר הקלייפות והמניעות שבכל מדריגה ומדרגה מחדש. אבל באמת אין זה נפילה כלל (ליקוטי מוהרן ס"י כ"ח).

העולם הזה בניו ומורכב מעליות וירידות. וכך כל הנמצאים בו מוכראים להתאים את עצם לתנאי הבריאה – להיות פעמים בעלייה ופעמים בירידה. האדם המתעלם מאמת זו וחפש לחיות תמיד במצב של עלייה – הרי הוא נוגד את כללי הבריאה. וזה גם אמ ושורש לרוב ההצלונות והනפילות בעבודת האדם לבוראו.

כפי זאת לדעת, שכמו שעצם ירידתנו לעולם הזה הוא צורך גבורה מיוחד, כפי שגלי וידוע לחמים דיעים – כן כל ירידה וטמטום הלב התוקפים

את האדם, הוא צריך גבוה מיוחד, שהאדם צריך להיות או דוקא במצב כזה ולהתחחו משם עם הש"ת.

ביאור במעשה הגר עם שמאי והל'

מצינו אצל שמאי הוקן כשהבא הנכרי אליו, ובקשו לנגידו על מנת שילמדנו את כל התורה כשהוא עומד על רג' אחת – דחפו ב"אמת הבניין שבידו" (שבת ל"א ע"א). ומובה בשם המגיד ממזריטש ז"ע (בספר ליקוטי קרים ר"ג, ומעתיקו הרב מטשעהרין בספרו דרך חסידים, ועיין בס' אמרי קדוש השלם מהשער מסטרעליסק ז"ע בליקוטים אותן זו) שמרמז בזה העניין האמור: אותו נכרי בא לשמאלי בקשה להיות יהודי, אבל באופן שלא יהיה לו עליות וירידות, אלא תמיד יעמוד כאלו על רג' אחת ללא שום מכשול ו מעידה. ודחפו שמאי ב"אמת הבניין" שבידו, כלומר שרים לו שבניין העולם איננו בן... להאי עלמא ירדנו לבנות ולהקן, ومن ההברחה לעבור עליות וירידות, כי זה חלק מבניין העולם, ואם איננו רוצה בזאת, ואין הוא מסכימים לתנאי הבריאה – אין צורך לקרבו, ורחה אותו ממנו.

וכשבא אותו נכרי להל' הוקן באורה בקשה שהוא רוצה להיות בלי ירידות – השיב לו: "דעלך סני לחברך לא תעביד" (ואהבת לרעיך כמוך) – היינו שהל' הוקן אף דעתו הייתה כן, שבעולם הזה מוכרים להיות עם הירידות, ובאמת זו רצה להסביר לו שיבין, שהוא מוכרכה להיות גם עם ירידות על ידי כך שביאר לו אחד מהטעמים שבדבר שיש מעלה גדולה בירידה דוקא, כי בשאדם נמצא נמצא במקומות נפולים, ומשם הוא מתגבר על יצרו וממליך גם שם את הקדוש ברוך הוא, או כי בכך זה הוא מוציא נשמה עשויה ונדרחת שנקלעה למקום הנמוכים אשר לשם הגיע בעת ירידתו, ומעלה אותה באמצעות המלכתו את בוראו באותם מקומות. אתה עצמן – טען הל' לנכרי – יש לך נשמה קדושה, וקרה מה שקרה בغال עירוב הנשמות בעטיו של חטא עץ הדעת, או על ידי חטאים שלאחר מכן, שנפלת וגטמת

בתוך קליפת גוי, ומדוע התעוררת לשוב ולהתאחד לקהל ה', אין זה אלא בתוכה מעבודתו של איזה יהודי בעת מצב של ירידת או טמטום הלב, עד שהגיע לדרגה של אותה העלמה שנמצאת אתה, והמלך שם את הקדוש ברוך הוא, ומאותו כה נחרורה לבא לחסות בצל אלקינו ישראל, וא"כ צריך אתה לקיים ואהבת לרעך כמוך ומאי דעלך סני לחברך לא תעביד, כי אם לאותו היהודי היהת ירידת מענד – מروع איןך מוכן אתה לסבול ירידות לטובת ריעך?...
1234567
אח"ה

וראה בספר "מקור חיים" על תהילים, שਮביא לשון המגיד מקאונין ז"ע, מועתק מגליון תהילים שלו (קאפי' ס') "נתת ליראך נם להתנוטס" – להרים הניצוצות (היינו) היראים נופלים בנסונות [نم לשון נסיוון] וכשהם עולים מבקרים חלקי הקדושה מתוך הקליפות, כמו הצדיקים שהולכים דרך גיהינום להעלות הרשעים (זהו להתנוטס – לרים ולהעלות הנשמות הנפולות).

ובספר "אמרי קדוש השלם" מהשרף מסטרעליסק ז"ע כתוב באות צ"ח ז"ל: ואת הנפש אשר "עשו" "בחרן", פירוש במו תיקון [במו שפירש רשי על "זיעש" א' את הרקיע, שהוא מלשון תיקון] שעל ידי הנסונות אשר עברו על אברהם אבינו ע"ה [זו בוחנת "בחרן" במצב של חרוץ אף] ע"ז נתנו כמה וכמה נפשות אשר היו משוקעים בטומאה רח"ל, עכ"ל.

וראיתו בספר פרי צדיק להרהורך ר' צדוק מלובלין ולה"ה (דברים פ' וילך) על הפסוק (דברים ל"א ב') בן מאה וعشرين שנה אני היوم לא אוכל עוד לצאת ולבוא – היינו שימוש רבינו ע"ה אמר כי אין לו עוד ירידות ועליות (לפי דרגתו), והוא בשיא השלימות בחדר קתריא בעלי שום ירידת כלל, וא"כ הוא סיים עבדתו בזה העולם...

תוועלתה דירידות

ולא זו אף זו, לא רק שצרכיהם ללמידה לחיות עם הירידות שהם מדרך בנין העולם כאמור, כפי רצון יודע תעלומות, אלא אדרבה עצם הירידות הינן טובה גדולה עבור האדם להתקדמותו ולהתעלותו ביתר אלא הירידות
שאת בעבודתו ית'.

אותה הירידות
1234567 כח"ז

עצם ההפטורה הוא מהשי"ת

כ"י כן מובא בליקוטי מוהר"ן (ס"י נ"ו ד"ה כי יש שני הסתרות וכו' וכן בס"י ל"ג אות ג'), שעצם ההסתירות הם מהשי"ת המלבוש שם בכיבול ע"י אותיות התורה מהinyin כל דבר, כי בלבד אין שם שום חיות לשום דבר [כמו בא בחול (שםו"ר פ"א ט') מה ראה הש"ת שנדבר עם משה מתחך הפנה - למדך שאין מקום פניו מהשכינה אפילו סנה] אולם ע"י ריבוי עוננות אין מאירין אותיות התורה הנמצאות שם, וגם התהפכו הצירופים וראה היפך האמת ח"ו, ועי"ז שיוודעים שגם ההסתירות הם מהשי"ת, והשי"ת, בכיבול, נמצא בכל מקום, ומכ"ש שכופין שם את היוצר, אוֹ הרע מתבלבל, ומצטרפין האותיות לטוב ובולטים ומAIRים, ועוד מקבלים האריה גדולה מלמעלה, ונתגללה להאדם תורה ודעת ובahirות חדשה ונפלאה באחרותו יתרך, כי גילה והוציא חלקו הקדושה והتورה שהיו נעלמים שם.

כלומר, אם ידע האדם בידיעת ברורה שמדובר במסתרות הם מהשי"ת, ולא עוד אלא שלא נכנע להרע, וכופה את יצרו באשר הוא שם - אוֹ אותיות התורה שהיו מלבושים בהסתירה מתחילין להoir, ועוד נתוספים להם יתר אור ובahirות.

התגלות התורה - בפי ההתאחות בהשי"ת בימי הירידה

עוד שם בליקוטי מוהר"ן: "נמצא זה שכופה את יצרו, היינו שכופה את **ה'ימי רע'** (עי"ש) אוֹ תיכף הרע שחופה על הטוב, על אותיות התורה,

נתבטל ונופל, ואותיות התורה בולטין – אוי הוא יודע התורה שבאותו דבר. וזה שכחוב בזהר ה' (לך לך צ' ע"א) ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשם בקול דברו. אלין אינון דמתגבירין על יציריהון אינון דמיין למלכים ממש (אלו המתגבירים על יצרם דומים למלכים ממש). עושי דברו – רעדין להאי דבר. לשם בקול דברו – אינון אלה תרגום זכיין למשמע קלין דלעילא (עושי דברו שעושין את זה הדבר – לשם בקול דברו, הם זוכים לשם קולות דלמעלה), כלומר שהם בעצם ע"י מעשיהם בונים את התורה שימושיים אחר כך. כי התורה נקראת דבר במ"ש דבר צוה לאף דור, וכל מה שאותיות התורה נצטמצמים ונחלשים בזמנים ובלבושים יתרים – התורה היא בהעלם ובאתכסיון יותר [והגilio והריגש באלקותו ית' הוא נ"ב בהעלם יותר] וכשהוא והאדם שדומה למלך ה' צבקות ע"י שכופה את יצרו, היינו [בתוך] הימי רע, אוי הרע וכו' נכפים וננתבטלים בנגדו, ואוי נשארין אותיות התורה בולטין וכו', אוי מקבלין אלו האותיות אור רב יותר ממה שהם מקבלים מתחילה, כי מתחילה לא היו מקבלין אלא כדי להיות הרואין לאותו מקום וכו', כדי שלא להשפיע (להקליפות) יותר מהראוי להם במ"ש בכתב האר"י וכו". עכ"ל.

ומובא בספר אור המאיר (דרוש ספירת העומר) על פסוק זה ברכו ה' מלאכיו גבורי "כח" – על אותם גבורים שזוכים להתאחו עם הש"ת בכל הכה"ח עתים שעוברים עליהם (בסוד הכה"ח עתים המובאים בקהילת קפיטל ג' – י"ד לטובה וו"ד למוטב כמובא).

וכן מובא (שם פ' ויצא בשם המגיד ממזריטש זי"ע) כי יעקב אבינו ע"ה בחיותו גר בבית לבן, והתגבר שם להיות דבוק עם הש"ת בכל המצבים, ועשה שם רצון קונו – העלה משם הרבה אורות קדושים. ובשביל המעת שהשair, הוצרך לבן לדוף אחיו, ואו גמר להוציא ממנה את כל האורות השיבין לו, והן הן הפסוקים הקדושים הנאמרים בתורה בסיפור מעשה זה של רדיפת לבן אחר יעקב והחטבותו עמו. היוצא מכל זה, שהתגלות התורה שכל אחד זוכה – הוא רק כפי

עדך הכמות שהוא עצמו בנה, והיינו כפי הימי רע והעלמה וטמטום הלב וכיו' שעברו עליו ועמד בהם כהוגן. וע"י שנאחו בהשיית בכל עת, ועשה רצון קונו והחגבר על יצרו, נתגלה לו התורה שבשם, ועוד נתוסף לה תורה אור מלעילא בסוד "זכין למשמע קלא מלעילא", והם הינם החידושי תורה וההשנה באלקותו ית' שקיבלה נשמהו בסיני ועתה קנה אותו זוכה בו על ידי אתערותא דלתתא.

וראיתו ב"שפת אמת" (על תהילים), על הפסוק (תהלים ל') א羅מייך ה' כי דליתני, זוליה^ק: "כתב הרד"ק, כי דליתני הוא לשון שפלות, וגם לשון התנסאות, כמו 'דלה לנו'. והענין כי כל ירידת בני ישראל הוא צורך עליה, וכל הגלות הוא להעלות הניצוי קדושה שנטפזרו באלה המיקומות, וכן כתוב, 'דלותי ולוי יהושיע', פירוש כל הדרלות שלו הוא לצורך היישועה. והוא ממש כמו הדלי היורד לעומק הבור ומעלה המים, לנין היריד הקדוש ברוך הוא נשמות ישראל להיות דולה מים מבורות עמוקים וכו'. כי בעזה^ו יש לעולם ירידת ועליה, והוא ירידת לצורך עלייה, כמו שכחוב 'בערב יליין בכוי' – בעוד שלא נתרדר (כלומר לפני שהעליה את חלקי הקדושה והאור) ונקרא ערב מלשון תערובת, ולבוקר שנתגלה המכון נעשה רינה וכו'. 'פתחת שקי' – כשניטל הקליפה והסתור ומתגלה הפנימי – 'תאזרני שמחה' וכו".

נמצא שככל הירידות וכל מה שעובר על האדם בימי חילדו הם צורך גבורה ממש, עד שאנו אפשר לזכות בשום מעלה והשגה בלבדיהם.

ועל פי זה מובן מה שאמרו חז"ל (מובא ברשי' תהילים א') עה"פ כי אם בתורת ה' חפזו ובתורתו יהגה וכו' – שבתחילתה היא נקראת תורה ה', ומשעמל בה היא נקראת תורה, הינו שסבל ועמל עליה – רק אז הוא מושיג אותה וקונה אותה, שנקראת תורה, וכן".

וכן מובא בשם הבעש"ט (בספר באר מים חיים פ' לך וכפ' בהעלתך ובם' דגלו מהנה אפרים פר' בהעלתך ד"ה על פי ה') על דבריו חז"ל (ב"מ נ"ט ע"א) "אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעהתרו" (כברדו את נשיכם,

כדי שחתתעשו) – מרומו בכך שצורך להזכיר את הזמן של הירידה, שווה בחינת "נשים" מלשון "נשתה גבורתם" (ירמי נ"א ל'), וכן מלשון "שכח" מלשון כי "נשני" אלקים (בראשית מ"א), שככל אלו הם לשונות של חולשה, ^{אלה יננו} להחשייב מאד את הזמן הזה של חולשה וירידה, להתנהג או בדרכי ה' כיאות, כי על ידי זה זוכים לעשרות, ^{אלה יננו} לעליה רבה ברוחניות. ובילקוט שמעוני (תקנ"ח): אל תש machi אויבתי לי כי נפלתי קמתי – שננו רבותינו, מתוך בעם – רצון, מתוך רונן – רחמים, מתוך צרה – רוחה, מתוך ריחוק – קירוב, מתוך נפילה – קימה, מתוך אפילה – אורחה, ע"ב. ונראה לענ"ד דיווקם בזה, מלשון הכתוב "כי נפלתי קמתי" – שמתוך הנפילה בונים את הקימה.

ממלכות טיטוס – לממלכות שמים

מצאי כתוב דבר נפלא בשם הגאון רבי מאיר שפירא וצ"ל מלובליין, על הפסוק (בראשית כ' י"ג) "ויהי כאשר התעו אותו אלקים מבית אבי" – מפרש התרגום אונקלוס: "זהה כד טעו עממי באחר עובדי ידיהון,יתי קרייב ה' לדחלתייה מבית אבא" (ויהי כאשר טעו אומות העולם אחרא עבודה זורה, מעשי ידיהם – אותו קרב הש"ת לעבודתו מבית אבי) ובתב רש"י: "אונקלוס תרגם מה שתרגם".

ועל לשון זה "תרגם מה שתרגם" היה אומר ר' מאיר שפירא, שהנה ידוע כי אונקלוס היה מקורבי מלכות, בן אחותו של טיטוס הרשע (כמו בא בגיטין נ"ז ע"ב) והתגניר בתקופת חורבן בית שני, שהיתה אז הסתירה גroleה, וצרות ישראל רבו עד לממד, ואונקלוס לא התחשב בכלל זה, ובא להחסות בצל כנפי השכינה דוקא או במצב הקשה לישראל, שהיה או מקום לטעות ח"ז ולהתרחק מעם ה' אלקי ישראל, ודיקא או הוא בא להtagiyir ולהתקרב להש"ת.

זה מרומו בראשי "אונקלוס תרגם מה שתרגם" – כלומר שאונקלוס תרגם את כל האמור – מפעולות עצמו ממש, שהוא בעצמו עשה את המעשה הזה להתקרב להש"ת בעת ההסתירה ומקום לטעות. כלומר

אונקלום הרגם בפועל בעצמו את מה שתרגם אחר כך את הפסוק, ותרגומו היה עצם מציאות התקרובות להשיות, והיינו עשי דברו לשמע בקול דברו בנו'ל.

תלי תילים של תורה - מכל קוין ומכאוב...

ותרועת מלך בו (במדבר כ"ג כ"א) – "וַתָּרוּעַת לְשׁוֹן שבירה, כמו שכותב תרועם בשבט ברזל, היינו ע"י שמשברין את הכפירות – איזי "מלך בו" היינו שטומזאים את השית גם בהזד הכפירות עצמן (שיחות הר"ן אות ק"ב).

אנדרה חכמת

בספר אור לשמים (מתלמידו של הרה"ק מלובלין ז"ע פרשת חותק ד"ה ושם באורה וכו') כתוב על התנא האלקי רבי עקיבא, שכידוע היה בין גרים ונשנתה יוצאה עמוק הקליפות והרע, ובודאי עברו עליו המונ משברים ונלים עד שוכחה לאור ה' – שוכחה על ידי זה אח"כ לדרוש על כל קוין וקוין חילי תילים של הלכות – היינו מכל מכאב ומכאוב (קוין וקוין) מהתאבקותו עם הרע ויסורי נפשו – זכה בסופו של דבר לדירוש תלי תילים של הלכות, כי הם היו חלקי התורה שהוציאו שם (וראה בספר רג' מחנה אפרים על הפסוק לי קיוו רשותים לאבדני עדותיך אחבעון – שכפי מה שנתאמפו עליו הרשותים לצערו ולאבדו, השיג מוה השגות בתורה).

כמו כן מספרים לנו חז"ל (חנינה י"ד ע"ב) במעשה הנורא של ארבעה שנכנסו לפודם, אחד מהם היה רבי עקיבא שנכנס בשלום ויצא בשלום – גם או שכבר היה בשיא גדולתו ורוממותו, ניצל בזכותו אותו כח של "אחותיו ולא ארפנו", שנתחזו באמנות אחדותו ית' בתרמיות ובפשיטות, וכך זכה להשאר רבי עקיבא, ולצאת בשלום ובשלמות.

הנה כל תקלתו של "אחר" הייתה בכך שראה גדולתו של מט"ט וטהע עליו שהוא רשות בפני עצמו. (עיין תיקו"ז ד' ט"ו ע"א, וראה בספר "החשק" [הנדפס בסוף ספר אור נערב], המפרט את כל שבעים

שמותיו של מט"ט, ואת הכוחות הרבים העצומים והנפלאים הכלולים באלו השמות של המלאך זהה). ו"אחר" בהשיגו כל זהحسب על המלאך שהוא רשות בפני עצמו, ו"קיצץ בנטיעות", ככלומר שניתק את נוראות גודלה מט"ט מהשי"ת, Caino ח"ו הוא דבר נפרד ואין הוא קשור ונטווע בהשי"ת. כי אליבא דאמת כל כוחתו של מט"ט אין אלא מהשי"ת בלבד, ואין הוא פועל שום דבר מעצמו כי אם מהשי"ת מהchia ומקיים אותו ופועל הכל על ידו. ופירוד זה מהשי"ת נקרא "קיצוץ בנטיעות", שנטל מלאך נפלא כוה, וככיבול קיצץ וניתק אותו ^{ממקור}_{למי} חיותו, מהשי"ת.

ובודאי גם רבינו עקיבא היו לו השגות גבות ונסוגות בגדולתו של מט"ט, אף הוא עבר באותה שעה את הנסיוון הנורא הזה, אלא שנתאחו כאמור בנסיבות נפש ובחמיימות לאין שיעור באמונת היחיד כי אחד הוא ואין בלתו, זכה אז ^{אוצר החכמה} שיאיר לו הדרש הנפלא בהשם ה' צבאו"ת: צבא-אות - אותן בצבא דיליה, ככלומר אם מלאך אחד מעולם היצירה הוא כה גדול ונורא שאיננו אלא אחד ממשמי המלך - אם בן כמה רבה ונסוגה היא גודלה המלך בעצמו, שכולם בטלים ומボטלים גdro באין וכאפס.

נמצא שאותו דבר עצמו שהוא תכלית ההסתדרה והמבשול ל"אחר" - הוא היה הרעיון להתעלות גדולה והרגשת גדלות הבורא להתנאה הקדוש רבינו עקיבא, על דרך האמור לעילו, שמכל קוץ וקוץ עשה תiley תילים של הלוות.

ועל דרך זה יש לבאר גם מה שmobא על רבינו עקיבא שאמר כשהייתי עם הארץ אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו בחמור (סוטה כ' ע"א), שזה היה ג"כ אחד מפגעי נפשו - שנאה עמוקה לתלמידי חכמים. ולאחר שזכה למה שזכה, השיג כל כך בגדולתו של תלמידי חכמים, עד שדרש ברוח קדשו "את ה' אלקך תירא לרבות תלמידי חכמים" (פסחים כ"ב ע"ב).

כאייל טערוג - -

ושמעתי עובדא נפלאה, ממהבר אחד שכא להרה"ק מצאנו ויע"א לבקש הסכמה על ספרו, ובידוע נמנע הרב מצאנו לחת הסכמה על ספרים, אולם אותו היהודי הפציר מאר לקל את הסכמה הרב. ביקש ממנו הרב את הספר לעיין בו מעט, וכשפתחו, נפלו עיניו על קטע מסוים בו מתעככ המחבר על הפסוק (תהלים מא) "כאייל טערוג", ומביא קושיות המפרשים (עיין גם ריש"י), שהיה לו לכתוב או כאייל יערוג - שנייהם לשון זכר, או איליה טערוג בלשון נקבה, ומדובר ערבות כאן זכר ונקבה. והביא מהז"ל שאמרו (בב ט"ז וכן בוهر בשלה נ"ב ע"ב ופנחים רמ"ט ע"ב) שאיליה זו רחמה צר, ובשעה שכורעת לדת צעקה שבעים קולות כמספר תיבות של מזמור יענק, ומזמן לה הקדוש ברוך הוא רבקון (מין נחש) שמכישה בבית הרחם, ונקרע המקומ ומתרחב, כדי שהעובר יוכל לצאת לשлом, וזה מה שאמר הקדוש ברוך הוא לאיוב (איוב ל"ט א') "הידעת עת לדת יעל סלע חולל אילות תשמור", שהקב"ה משגיח ושומר את האילה בעת לדת. ועוד איתא בחז"ל (מדרש תהילים כ"ב וכן בוهر שם) על איליה זו שהיא חסידה שבחיות ורחמייה מרוביים, ובעת שיש עצירה גשמיים ויוכש בעולם, באוט כל החיות אל האילה כדי שתתלה עיניה למרים ותבקש רחמים, והוא וועקת להקדוש ברוך הוא, וממצא להם מעין ישותות כולם. ושאל באוטו ספר, ומה אם יקרה ויזדמנו לפני האילה שני המצבים כאחת, שהוא צריכה לדת וגם מבקשים ממנה לבקש מהשי"ת על הגשמיים. ומתרץ: שבאותה שעה שוכחת האילה עצמה ומכל יסורייה, ועושה את עצמה ב"אייל" זכר שאינו מולד וועקת להשי"ת למען חברותה... וזה שאמר הכתב "כאייל טערוג" שהאילה עושה עצמה כאייל זכר וועקת להשי"ת על אפיקי מים... ע"ב. הרה"ק מצאנו התפעל מאר מפירוש זה, ונענה ואמר שעריך לחת לאותו מהבר הסכמה היה שאליו הוא לא היה איש של מסירות נפש להשי"ת לא היה עולה בדעתוaimrah זו... (ועיין בספר המידות תפילה אותה א')